

De Koop-Lokaal-Booster

© STRO, Utrecht 2021
isbn 978 90 6224 067 8

Vormgeving: Karel Oosting

Uitgeverij Jan van Arkel
Grifthoek 151, 3514 JK Utrecht
www.4eco.nl
www.janvanarkel.nl

Social Trade Organisation STRO
Oudegracht 42, 3511 AR Utrecht
tel 030 2314314
info@socialtrade.nl
www.socialtrade.nl

Henk van Arkel / team STRO

DE KOOP
LOKAAL
BOOSTER

*Samen handelen voor
een sterk MKB*

Social Trade Organisation STRO
Uitgeverij Jan van Arkel

**Social Trade Organisation,
afgekort STRO, is een ngo die
al sinds 1970 actief is op het
gebied van economie, armoede-
bestrijding en milieu.**

**Een donatie van u helpt om het circulaire
geld in Nederland van de grond te tillen.**

**Maak deze donatie over naar
NL97 TRIO 0784 9116 22
t.n.v. Stichting STRO o.v.v. "donatie"**

STRO is een ANBI-stichting. Daardoor is uw gift
aftrekbaar van de belasting.

**Kijk op
pagina 205
voor meer
informatie**

De Koop-Lokaal-Booster is hét middel om de lokale economie een boost te geven. Met een nieuwe kijk op geld en een flinke portie fintech presenteert dit boek een oplossing om lokale bedrijven te versterken, de stad levendig te houden en ook nog aan duurzaamheid te werken.

De Koop-Lokaal-Booster wordt aanbevolen door o.a. MKB-voorzitters, bankiers en wetenschappers.

Omdat de Booster voor veel gemeentes van belang kan zijn, sturen we dit boek naar de verschillende partijen in de gemeenteraden.

**Geef uw
exemplaar
van het boek
door!**

“Social Trade Organisation (STRO): Gefeliciteerd met deze mooie publicatie! In dit boek legt STRO helder en praktisch uit wat op gemeentelijk niveau mogelijk is, juist in deze economisch zo onzekere tijden. De coronacrisis trof een wereldeconomie die al onder een ongekende schuldenlast gebukt ging. De eurolanden gaan roerige tijden tegemoet. Reden te meer om lokale ankers te slaan. De Amazonisering van de economie zuigt het leven weg uit de winkelstraat. Alle reden dus om de kansen te benutten die eigen lokaal geld biedt om werk en welvaart in de wijk te houden.”

Rens van Tilburg

*Econoom en directeur Sustainable Finance Lab aan de
Universiteit van Utrecht*

Inhoud

Voorwoord – 15

1 Lokaal kleinbedrijf beter af met de Koop-Lokaal-Booster

- Koopkracht effectiever gebruiken voor lokale bedrijven – 17
- Waarom lokale bedrijven het steeds moeilijker krijgen – 20
- De veerkracht van de lokale economie neemt al langer af – 22
- De Koop-Lokaal-Booster – 24
- Ook de omgeving heeft baat bij een bloeiende lokale economie – 27
- Koop-Lokaal-Booster versterkt ook de transitie – 28
- Wat kunt u verder in dit boek verwachten? – 28

2 Het verhaal van Preston: serieus werk maken van lokaal kopen

- Inleiding – 31
- Een korte geschiedenis van Preston – 33
- De keuze voor een collectieve inspanning om lokaal te kopen – 34
- Het betrekken van de lokale ankerinstellingen bij het project – 35
- Het omkeren van een negatieve spiraal – 36
- De start van het Preston project – 37
- De eerste successen – 39
- Bijdragen aan duurzame en sociale waarden – 41
- Lokale investeringen door het lokale pensioenfonds – 42
- Een toolkit voor gemeenten – 45
- Conclusies – 46

3 Hoe de stad Wörgl de impact van lokaal inkopen vergrootte

Inleiding – 49

Een moedig initiatief dat als voorbeeld kan dienen – 51

De uitvinding van een lokaal betalingssysteem maakte het

Wonder van Wörgl mogelijk – 55

Bonnen werden snel besteed: vanwege zegels of
gemeenschapszin? – 58

Vanwege copycats greep de Centrale Bank in – 62

Het briljante idee van de burgemeester – 64

Conclusies – 66

4 Succes dankzij wisselkoers en vermijdbare provisie

Inleiding – 69

Een lokale wisselkoers – 70

Een andere route is nodig – 75

Een tool waardoor geld soepel circuleert – 76

Vermijdbare provisie – 78

Conclusies – 80

5 Fintech maakt het mogelijk het succes van Wörgl te kopiëren

Digitaal lokaal geld – 81

Een speciale (bank)rekening – 85

Zegels worden vermijdbare provisie – 87

Doorbraak: tijdteller-technologie als alternatief voor
de omwisselkosten – 88

De tijdteller maakt de opbrengst van de 'zegels' zeker
en daarmee de premie – 92

Lokaal geld en de aanbestedingsregels – 96

Samenwerken met andere lokale netwerken – 98

Geen toegang tot geldautomaten – 99

Conclusies – 101

6 Het Consortium van regio's die de Booster willen gebruiken

Regio's en steden willen 'hun' MKB helpen – 103

Italië/Sardinië – 104

Frankrijk – 108

Spanje/Catalonië – 110

Griekenland/Karditsa – 111

België/Vlaanderen – 112

België/Wallonië – 112

Nederland – 113

7 Hoe de lokale rekeningen ook rentevrije kredieten mogelijk maken

Inleiding – 117

Krediet als in Sardex – 119

Social-Trade-Krediet – 119

Hoe worden de kredietrisico's gedekt? – 122

Het basiskrediet gezien vanuit de deelnemer – 124

Basiskrediet als pilot: de €1.000-challenge – 125

Samenvatting – 131

8 De Koop-Lokaal-Booster: samenvatting & succesfactoren

De Booster in grote lijnen – 135

De methode – 137

De middelen – 138

Kosten en financiering – 140

Betrouwbare betaalsoftware – 140

Voor welke regio's? – 141

Wat is nodig voor succes? – 142

Bijlagen

1 De financiën van de Koop-Lokaal-Booster

Inleiding – 155

Uitgaven – 156

- 1) Opstartkosten (jaar 0: € 80.000 tot € 300.000) – 157
- 2) Organisatiekosten (jaar 1: € 100.000 - € 300.000) – 157
- 3) Premies om het binnenbrengen van koopkracht te belonen (voorfinanciering 7,5% van het in omloop gebrachte geld) – 158
- 4) Kosten van de risicodekking van kredieten – 161

2 FAQ's over de Koop-Lokaal-Booster

Inleiding – 167

- 1) Wie kan een Koop-Lokaal-Booster starten? – 169
- 2) Hoe maak je deelname voor bedrijven zo eenvoudig mogelijk? – 170
- 3) Hoeveel gaat 'meedoen' een bedrijf kosten? – 171
- 4) Is er voldoende zekerheid over de waarde van het lokale geld? – 172
- 5) Waar wordt al met de Booster gewerkt? – 174
- 6) Hoe ziet de planning eruit voor het starten van een Koop-Lokaal-Booster? – 174
- 7) Wie gaat die lokale rekeningen aanbieden? – 177
- 8) Kan je ook beginnen met vooraanmeldingen? – 181
- 9) Hoeveel investeringsgeld is er nodig? – 182
- 10) Waar vind je een investeerder? – 182
- 11) Hoe leg je de Koop-Lokaal-Booster het beste uit? – 182
- 12) Hoe zit het juridisch? – 183
- 13) Kunnen consumenten helpen de Booster op gang te krijgen? – 185
- 14) Is besteedbaarheid bij de overheid belangrijk? – 186

- 15) Wat als het geldsysteem in elkaar klapt en de economie in een depressie raakt? – 187
- 16) Waar kan ik hulp krijgen bij het opzetten van een Koop-Lokaal-Booster? Welke hulp biedt de Social Trade Organisation? – 187

3 Social Trade Krediet: voor leningen tussen €10.000 en €50.000

Social-Trade-Krediet: de werkvoorraad van bedrijven financieren – 189

Bij risico's boven de 75%: een sleutelrol voor de leverancier – 193

De ontdekking van contra-cyclisch krediet – 200

Kredietunies werken nu (nog?) anders – 201

Nawoord – 205

Dankwoord

Aan de vele versies van dit boek die in de loop der jaren gemaakt zijn, werd bijgedragen door heel veel mensen: Agnes Witte, Aniek ter Riet, Annet Stomph, Ariëtta Vreuls, Bastiaan Meinders, Bert van 't Holt, Brita Stubbe, Camille Chautagnat, Catharina de Bruin, Gerben Nap, Gerrit Welle, Guus Peterse, Hans Lamboo, Hans Potters, H  l  ne Wolf, Hugo van der Zee, Jaap Vink, Jan Prins, Jan Teuwen, Jan-Joost van der Slik, Karel Oosting, Karel van Haaften, Kim Terbrack, Koen de Beer, Laurens Maatman. Marieke van Geldermalsen, Marjolijn Blankestijn, Marlies de Bruin, M  nica Guasca, Nick van Tol, Roder van Arkel, Sander Van Parijs, Steven Rijdsdijk, Suzanne Olivier. Teun van Aken, Trudie ten Doeschate, Wally Schokking, Wim Droogers, Yessie Vanden Branden.

“Lokale geldsystemen kunnen een belangrijke rol spelen bij het ondersteunen van de lokale gemeenschap. De auteurs laten zien hoe zulke systemen, als zij professioneel worden vormgegeven, ook de lokale economie kunnen versterken. Dit boek beschrijft hoe oude goede ideeën met nieuwe technologie kunnen worden versterkt. In het diepst van de depressie van de jaren dertig van de vorige eeuw liet het Wonder van Wörgl de wereld zien hoe een lokaal geldstelsel kan helpen om een economie op eigen kracht uit het moeras te trekken. Het geheim van het succes lag in een succesvolle samenwerking tussen overheid, bedrijven, banken en mensen.

Nu het einde van de coronacrisis opdoemt, speelt boven alles de vraag hoe de kleinere lokale ondernemers de weg omhoog weer kunnen vinden. Dit boek laat verder zien hoe lokale geldsystemen daarbij een belangrijke rol kunnen spelen. De auteurs beschrijven hoe oude succesvolle ideeën met nieuwe technologie ook in de economie van de 21e eeuw kunnen werken. Al met al verplichte kost voor iedereen die de lokale gemeenschap een warm hart toedraagt.”

Wim Boonstra

Speciaal adviseur Rabobank, Bijzonder Hoogleraar Economische en Monetaire Politiek aan de VU, Voorzitter van de Monetaire Commissie van de European League for Economic Cooperation (ELEC)

“Ons MKB is niet alleen de banenmotor van Nederland. Ons MKB is ook cruciaal voor de leefbaarheid van onze steden, buurten en dorpen en onmisbaar voor de verduurzaming van productie en consumptie. Iedereen die dat nog niet wist, is daar gelukkig tijdens Corona achter gekomen. De lokale ondernemer ging eindelijk op het schild. Dat vasthouden is cruciaal voor snel en veerkrachtig crisisherstel. Gemeenten kunnen daar het verschil in maken als ze echt serieus lokaal gaan inkopen en daar andere partijen bij betrekken. Gezamenlijk hebben ze een inkoopportefeuille van miljarden euro’s. Dat die allemaal neerslaan in lokale gemeenschappen klinkt als een utopie, maar in dit boek leest u simpelweg hoe we dit mogelijk kunnen maken.”

Barbara Kathmann

Tweede Kamerlid PvdA, tot 2021 de wethouder economie die in Rotterdam de voorbereiding voor het gebruik van de Booster oppakte

Voorwoord

Er is op dit moment meer dan ooit aanleiding om te bouwen aan veerkrachtige en duurzame lokale economieën. Dit boek vertelt hoe de Koop-Lokaal-Booster daaraan kan bijdragen middels het versterken van het lokale MKB.

Ik hoop dat het u inspireert om in uw eigen gemeenschap deel te worden van de coalitie van kleinbedrijf, politiek en burgers, die samen nodig zijn om de Koop-Lokaal-Booster voor uw gemeenschap bereikbaar te maken.

Henk van Arkel

Czaar Peterstraat, Amsterdam,
april 2020

Lokaal kleinbedrijf beter af met de Koop-Lokaal-Booster

Koopkracht effectiever gebruiken voor lokale bedrijven

Er is een serieus risico dat als nasleep van de lockdown veel MKB-bedrijven uit de gemeente of regio zullen verdwijnen. Maar dankzij een creatieve en vernieuwende aanpak met een koop-lokaal-munt kunnen we ook lokale bedrijven een kans geven op een betere toekomst. Dat geeft de lokale economie meer veerkracht en draagt bij aan de transitie naar een duurzamer economie.

Dit boek laat zien hoeveel verschil het voor kleine bedrijven maakt, wáár en hóe de lokale overheid inkoop. Ook andere instellingen die het publieke belang dienen, kunnen door lokaal te kopen veel invloed uitoefenen.

Het lokaal kopen kan extra impact krijgen dankzij de samenwerking van lokale overheden, instellingen en ondernemers. Die openen in deze opzet een speciale bankrekening, bestemd voor het versterken van de lokale handel. Dat is een tool om de aanwezige koopkracht lokaal effectiever te maken.

Als geld een gemeenschap binnenkomt, verzorgt het gewoonlijk hooguit één of twee lokale transacties. Daarna verdwijnt het alweer uit de gemeenschap. Dankzij het lokale betaalnetwerk wordt het geld wel vier keer of nog vaker verdiend en weer uitge-

De door STRO gebouwde Cyclos betaalssoftware werd door de internationale betaalindustrie ETA (Electronic Transaction Association) en de Gates foundation gekozen als e-pay innovation award winner 2014.

geven voordat het uit de gemeenschap verdwijnt. Hetzelfde geld, maar het stimuleert de lokale productie en consumptie wel een stuk beter.

In het op een na laatste hoofdstuk bekijken we ook nog hoe de lokale rekeningen een nieuw soort krediet voor het lokale MKB mogelijk maken.

Steeds meer overheden en ondernemersorganisaties begrijpen het belang van de lokale economie en propageren *Koop Lokaal*. Dat is een goede eerste stap. Het is dan nog maar een klein stapje verder om ervoor te zorgen dat die lokale uitgaven meer gaan doen voor de lokale economie. Dat het geld inderdaad vier keer verdiend en besteed wordt in plaats van twee keer.

Hoe dat werkt? Door de lokale aankopen te betalen naar een lokale betaalrekening. De voorwaarden van die rekeningen zorgen er dan voor dat dat geld, die koopkracht, intensiever voor lokale ondernemers gaat werken voordat het uit de gemeenschap verdwijnt. We spreken daarom over de *Koop-Lokaal-Booster*.

Deze innovatieve aanpak om de lokale economie te ondersteunen maakt gebruik van *Cyclos betaalsoftware*.¹ Dit softwareprogramma is ontwikkeld door de Social TRade Organisation (STRO).² STRO is de Nederlandse stichting waarvoor ik werk. Ik ben nauw betrokken bij het Research & Development-programma dat aan de basis lag van de innovaties die in Cyclos ingebouwd zijn. De voorlopers van deze innovaties werden door internationale experts al in 2014 herkend, toen Cyclos gekozen werd tot de meest innovatieve betaalsoftware wereldwijd.³

1 <https://www.cyclos.org/>

2 <https://www.socialtrade.nl/>

3 https://www.electran.org/e-pay_innovation_awards/

Voor de Europese Commissie was dat reden om STRO te steunen, zodat STRO met voorbeelden een start kon maken.⁴ Daarbij werd onder andere op Sardinië de software op grote schaal getest. En met succes! Zo biedt Cyclos nu de kans om de Koop-Lokaal-Booster te realiseren, waarbij de lokale bestedingen van de overheid en de publieke instellingen tot een extra stijging van de omzet van het lokale kleinbedrijf leiden.

Inmiddels hebben vijf Europese steden en regio's, met samen meer dan 10 miljoen inwoners aangegeven de Koop-Lokaal-Booster te willen gaan gebruiken om na de coronacrisis het lokale MKB te steunen. U leest meer over dit *Impact-Multiplier-consortium*⁵ in hoofdstuk 6.

Waarom lokale bedrijven het steeds moeilijker krijgen

De Booster komt precies op het goede moment beschikbaar, want de lockdown heeft de bestaande tegenstellingen in de economie versterkt. Daarbij blijft er steeds minder plaats over voor het lokale kleinbedrijf. We gaan daar even wat op in. Het valt direct op dat de lokale bedrijven steeds meer moeten concurreren met webshops. Sommigen daarvan werken op globale schaal en zien daardoor kans veel minder belastingen te betalen dan het lokale kleinbedrijf. Ook hebben ze vaak een goedkopere financiering. Ondertussen blijft de samenleving met kale winkelstraten en minder belastinginkomsten zitten. Na corona zullen veel kleine bedrijven daardoor al met 2-0 achterstaan. Het terugveroveren van de positie van voor de *lockdown* gaat veel winkels meer geld kosten dan wat er nog over is.

4 <https://cordis.europa.eu/project/id/621052>

5 <https://territories4resilience.eu>

Deze ontwikkelingen vinden plaats tegen de achtergrond van een wereldeconomie met veel instabiliteit: handelsoorlogen, de Brexit en de concentratie van rijkdom bijvoorbeeld. Daar bovenop komt dat het meeste geld gebruikt wordt om te speculeren, waardoor er te weinig geld overblijft om de lokale economie goed te organiseren.

Met een rente die al op nul staat, weten centrale banken niet meer hoe de economie te stimuleren. Dat kan een probleem worden als de eerste opleving na de lockdown is weggeëbd, als de extase van de 'bevrijding' voorbij is. De beroemde econoom Keynes waarschuwde al dat vanwege de deflatie die bij zo'n lage rentestand hoort, mensen en bedrijven liever op hun geld gaan zitten dan het uit te geven.⁶ Als dat gebeurt, ontstaat een rampzalige situatie. Minder bestedingen betekenen minder verkopen waardoor steeds meer bedrijven moeten stoppen.

De gevolgen van de lockdown verschillen erg per branche. Sommige bedrijven hebben geprofiteerd en andere hebben een enorme klap gekregen. Voor bijvoorbeeld de horeca, reclame, kunst en cultuur en sport en recreatie heeft de coronacrisis heel veel meer gevolgen dan die van de crisis in 2008.

Ronald van Tol, schrijver van het boek *Levende Cijfers*, zegt hierover in een nota over Koop Lokaal in Rotterdam:

Gaan we dieper in op de ontwikkeling van ondernemingen bij een schok als deze, dan zien we de aard van de problematiek bij herstart. De lockdown bracht een dramatische teruggang in omzet voor veel sectoren. Hierdoor werd de winst negatief beïnvloed en ondanks de steunmaatregelen nam het eigen vermogen in veel gevallen af. Doordat de crisis zo lang heeft aangehouden, ontstaan er steeds meer

6 John Maynard Keynes. *The General Theory of Employment, Interest and Money* (1936)

problemen met het betalen van de personeelskosten en vaste lasten. Hiervoor is het opgebouwde eigen vermogen gebruikt, waardoor de solvabiliteit maand na maand afnam.

De bezorgende winkels zijn over het algemeen de internetbedrijven die het voor elkaar krijgen met hun producten op pagina 1 te komen van Google en andere zoekmachines. Dit zijn winkels die niet in de eigen plaats zijn gevestigd. Zo wordt de koopkracht versneld weggetrokken uit de lokale economie en in een aantal gevallen zelfs uit het land. Dit draagt bij aan de toename van de scheve verdeling van de vermogens, die dus niet lokaal beschikbaar meer zijn voor de economie. Als voorbeeld: Bol.com groeide in omzet in de coronamaanden met 30%⁷ naar € 2,8 miljard en Amazon met 38% tot \$ 386 miljard in 2020.⁸ Ter vergelijking: dit is bijna 50% van het bbp van Nederland.

Er is een overloop van klanten naar deze bezorgbedrijven, een ontwikkeling die nu kan worden afgelezen aan hun omzetstijging, maar pas straks, wanneer de winkels weer open mogen, aan de omzetsdaling van de winkelbedrijven. Van de consumenten is 86%⁹ voornemens om de dagelijkse boodschappen online te blijven doen.

De veerkracht van de lokale economie neemt al langer af

Al voor corona was het voor veel gemeenschappen belangrijk om de Koop-Lokaal-Booster te gaan gebruiken. Er is namelijk al langer een trend dat er steeds minder lokale producten en diensten worden gekocht. Daardoor is de economie van elke Nederlandse gemeente sterk afhankelijk geworden van ontwikkelingen

7 NOS, 12 februari 2021, <https://nos.nl/artikel/2322671-omzet-bol-com-groeit-met-30-procent-amazon-wordt-niet-gevreest.html>

8 Forbes.com, 2 februari 2021, <https://www.forbes.com/sites/shelleykohan/2021/02/02/amazons-net-profit-soars-84-with-sales-hitting-386-billion/>

9 Global Consumer Insights Survey 2020, PwC, <https://www.pwc.com/gx/en/consumer-markets/consumer-insights-survey/2020/pwc-consumer-insights-survey-2020.pdf>

op wereldschaal. Ontwikkelingen waar we geen enkele greep op hebben. Onder het motto van efficiëntie is daarbij geaccepteerd dat de lokale economische veerkracht is afgenomen en de sociale structuur kwetsbaarder is geworden. Tijdens de coronacrisis hebben we moeten ervaren hoe efficiëntie en veerkracht elkaar bijten. De ziekenhuizen werden jarenlang steeds efficiënter gerund. De IC's werden daardoor ingekrompen tot een minimale capaciteit. Dat was op de korte termijn en gezien vanuit het ziekenhuis efficiënt, maar leidde uiteindelijk tot een strenge lockdown die de gemeenschap oneindig veel geld kostte.

Precies zo lijkt het ondergeschikt maken van de lokale economie aan de wereldeconomie efficiënt, maar ook hier kan deze efficiëntie omslaan in een 'goedkoop is duurkoop'.

Met het afnemen van de veerkracht van veel lokale economieën groeien ook de verschillen in welvaart. Het Internationaal Monetair Fonds (IMF) luidde al voor de coronacrisis hierover de noodklok in haar *World Economic Outlook* van april 2019.¹⁰ Daarin spreekt het IMF zelfs van marktfalen, omdat er op veel plekken te weinig geld is voor lokale ondernemers om überhaupt voldoende te kunnen verdienen. Geld dat in economisch zwakke wijken, steden of regio's binnenkomt gaat daar (te) snel weer uit, zodat lokale ondernemers steeds minder verkopen. Dat holt de lokale economie uit en brengt ook de sociale samenhang van de gemeenschap in gevaar.

Het slimmer inzetten van publieke gelden kan tegenwicht bieden. Het publieke lange termijn belang mag, nee móet daarbij volop meegewogen worden. Doordat in de loop van de tijd heel veel, zo niet bijna al het geld in omloop wel op enig moment door

10 World Economic Outlook, April 2019, Growth Slowdown, Precarious Recovery, <https://www.imf.org/en/Publications/WEO/Issues/2019/03/28/world-economic-outlook-april-2019>

de handen van de overheid en de publieke instellingen gaat, kan veel geld een sociaal karakter meegegeven worden. Volksvertegenwoordigers zien dat en pleiten ervoor dat de lokale overheid bij haar inkopen niet alleen naar de laagste prijs zoekt, maar ook denkt aan de lange termijn en sociale effecten op de gemeenschap en daarom meer lokaal inkoop.

De Koop-Lokaal-Booster

De neerwaartse trend van vóór corona en de hierboven beschreven effecten van de lockdown kunnen veel gemeenschappen met een slechte economische situatie opzadelen met gevolgen voor werkgelegenheid, sociale cohesie en duurzaamheid. Alle reden dus om te onderzoeken wat de Koop-Lokaal-Booster kan doen voor die gemeentes.

De Booster is gebaseerd op lokale samenwerking en versterkt die op haar beurt ook weer. Het start met het openen van lokale betaalrekeningen door overheid, bedrijven en burgers. Verderop in het boek zien we hoe rekeningen regels meegegeven kunnen worden waardoor het geld daarop bouwt aan een gezonde, duurzame en levendige gemeenschap. Die regels zorgen er namelijk voor dat geld langer en ook intensiever lokaal gebruikt wordt: hetzelfde geld wordt binnen dat netwerk van lokale rekeninghouders vaker dan gewoonlijk besteed en verdiend.

Het geld – de koopkracht – blijft door die regels bijvoorbeeld een jaar beschikbaar binnen het netwerk van lokale rekeningen, voordat er euro's naar een gewone rekening courant overgemaakt kunnen worden. Dat zorgt ervoor dat het geld de lokale economie optimaler organiseert. Het levert extra omzet op en geeft het lokale bedrijfsleven meer kans zich te herstellen. Daarbij komt het economisch zwaartepunt weer iets terug naar de lokale economie, waardoor die duurzamer wordt en beter bestand tegen crises.

Veel geld dat een gemeenschap binnenkomt wordt direct, of na één keer, weer buiten de gemeenschap uitgegeven.

Dankzij de Koop-Lokaal-Booster gaat de koopkracht in de vorm van lokale euro's vaker lokaal rond voordat ze als gewone euro's buiten de gemeenschap uitgegeven worden. Die extra circulatie betekent dat bedrijven extra verkopen doen, extra inkomen voor hen en hun medewerkers genereren: hetzelfde geld geeft zo meer bedrijven de kans te verdienen en uit te geven.

Als overheden gaan kiezen waar en hoe het budget besteed gaat worden, kunnen ze met de Booster ook het langetermijnbelang van de gemeenschap zwaarder laten meewegen. Andere publieke instellingen zoals de politie, het ziekenhuis en het buurtwerk, kunnen uiteraard ook meedoen. Samen vormen hun uitgaven een groot bedrag. Er is dus heel wat te verdienen. Dit maakt het voor lokale bedrijven bijzonder aantrekkelijk om ook zo'n lokale rekening te openen en te kunnen verdienen aan het geld dat tussen die rekeningen in omloop is.

Het netwerk van lokale bedrijven dat nodig is voor de Booster maakt ook een basiskrediet mogelijk, waardoor al vanaf de start van het lokale netwerk de meeste bedrijven direct aankopen kunnen doen. Wanneer voldoende bedrijven meedoen, worden ook grotere kredieten mogelijk en al dat kredietgeld gaat dan lokaal circuleren en hierbij de lokale productie, handel en consumptie ondersteunen.

Ook de omgeving heeft baat bij een bloeiende lokale economie

Intuïtief zou je denken dat als een lokale overheid ervoor kiest om meer lokaal in te kopen, dat dit ten koste gaat van andere regio's. Ik moet dat tegenspreken: lokaal inkopen heeft dat effect niet. In het grotere plaatje tussen de regio's verandert er namelijk niets. Hoe zit dat?

Geld komt altijd al de regio binnen, om dan na verloop van tijd buiten het gebied uitgegeven te worden. Dat blijft zo. Waar het om gaat is wat er in die tussentijd gebeurt. Het lokaal betalen maakt dan dat het geld in die tijd effectiever gebruikt wordt. Er treedt slechts een eenmalige vertraging in de relatie met andere regio's en het buitenland op, terwijl er voor de lokale bedrijven wel veel verandert: het lokaal uitgegeven geld wordt namelijk vaker verdiend en weer uitgegeven. Voorwaarde is wel dat het lokale

gebruik van het aanwezige geld meer aan- en verkopen mogelijk maakt, vóórdat het vertrekt. Juist dan neemt de welvaart lokaal toe. Elke gemeenschap die welvarend wordt kan ook meer bijdragen aan de wereld, onder andere door meer aan de belastingen bij te dragen. Dat is uiteindelijk ook voor naburige gemeentes van belang.

Koop-Lokaal-Booster versterkt ook de transitie

Het versterken van de lokale economie heeft ook effect op de duurzaamheid van de economie. Dat effect komt doordat het geld gedurende een periode alleen lokaal besteed kan worden. Hierdoor krijgen lokale bedrijven en starters betere kansen om lokale producten en diensten te leveren. Die extra productie moet dan wel gemaakt worden met lokale middelen, want er zijn geen euro's om extra import mee te betalen. Zo stimuleert het circulaire geld innovaties, ontwikkeld door lokale producenten, handelaren en sociale ondernemers waarbij geen extra grondstoffen van buiten aangekocht hoeven te worden. Dat zal vaak extra dienstverlening zijn, maar er zal ook vaker sprake zijn van reparatie, hergebruik en recycling

Wat kunt u verder in dit boek verwachten?

U leest straks eerst twee inspirerende **praktijkvoorbeelden**. Het eerste vertelt hoe lokaal kopen aangepakt wordt in de Engelse stad Preston. Het volgende hoofdstuk geeft een voorbeeld van hoe het **effect** van lokaal inkopen nog extra vergroot kan worden.

Dan zoomen we in hoofdstuk 4 even uit en kijken we naar de **economische mechanismes** die het lokaal inkopen met hulp van een lokale munt zo effectief maakt.

Daarna bekijken we de **techniek** achter de moderne Koop-Lokaal-Booster. Daarbij maakt u kennis met de tijdteller, een tech-

Eetkamerstoelen van gerecycled polypropyleen zijn weer te recyclen tot hetzelfde product. Gemaakt door GP Groot BV, deelnemer aan het circulair geldnetwerk *de Vix* uit Alkmaar. Lokale productie impliceert ook minder transport en meer nadruk op diensten door arbeid. Het is een integrale aanpak waarbij ook de sociale cohesie in de regio sterker wordt. Allemaal zaken die ook cruciaal zijn voor de klimaat-transitie.

nologie die lokale euro's de voordelen meegeeft van een block-chain-toepassing, doordat die teller garandeert dat de binnenkomende euro's daadwerkelijk een jaar lokaal circuleren. Maar hoewel de in de Booster gebruikte technologie lijkt op een cryptomunt, is het geld niet geschikt voor speculatie, omdat het lokale geld uiteindelijk gewoon bestaat uit euro's met een nieuwe regeling.

Hoofdstuk 6 introduceert de deelnemers van **het consortium** van Europese regio's en steden die de introductie van deze Koop-Lokaal-Booster voorbereiden.

Hoofdstuk 7 beschrijft een innovatie waardoor **krediet** mogelijk wordt zodra de Koop-Lokaal-Booster een community met voldoende deelnemers heeft gecreëerd. Verschillende soorten krediet worden besproken alsmede de opties die deze bieden om extra geld te introduceren voor het organiseren van de lokale economie. Speciale aandacht gaat uit naar de mogelijkheid om krediet te verstrekken aan startende bedrijven en aan innovaties die nodig zijn om de overgang te maken naar een meer duurzame vorm van productie en consumptie.

Het slothoofdstuk geeft een kort **overzicht** van de verschillende aspecten van de Koop-Lokaal-Booster.

De **bijlages** geven meer informatie over:

- Het kosten-baten-plaatje
- FAQ
- Social Trade Krediet

Het verhaal van Preston: serieus werk maken van lokaal kopen

In 2018 werd Preston uitgeroepen tot “most improved city in the UK”. Hier leest u hoe ze dat voor elkaar hebben gekregen.

Inleiding

Dit hoofdstuk vertelt het verhaal van een stad waar het ‘lokaal-kopen’ serieus werd opgepakt. Aan de hand van ervaringen daar ontdekken we wat er kan gebeuren als de gemeente en lokale instellingen meer in de eigen regio gaan besteden.

Op veel plaatsen zijn er weliswaar koop-lokaalcampagnes, maar een goed gecoördineerde aanpak om daar veel instellingen bij te betrekken is zeldzaam. Daarom is de lokale-aankoopcampagne in het Britse Preston (niet ver van Liverpool) zo belangrijk als voorbeeld. De campagne, *The Community Wealth Building Project*, werd gelanceerd om de economische neergang in de regio na de financiële crisis van 2008 aan te pakken. De gevolgen van de coronacrisis maken deze aanpak weer bijzonder actueel!

De campagne in Preston is geïnspireerd door een soortgelijke campagne in Cleveland, Ohio, waarbij tegelijk werd ingezet op het starten van door medewerkers beheerde coöperaties. Ik kies ervoor om in dit hoofdstuk het Preston-initiatief als voorbeeld te nemen, omdat het zich rechttoe rechtaan richt op lokaal inkopen.